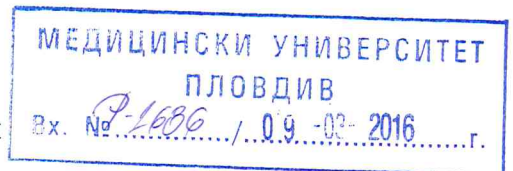

СТАНОВИЩЕ

от доц. Надя Руменова Велева, дм

Факултет „Обществено здраве“, Медицински университет – Плевен

член на научно жури съгласно Заповед № Р-387/24.02.2016 г. на Ректора на МУ-Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

Професионално направление:	7.4. Обществено здраве
Докторска програма:	Икономика на здравеопазването
Автор:	Ралица Димитрова Райчева
Форма на докторантурата:	Самостоятелна подготовка
Катедра:	Социална медицина и обществено здраве
Тема:	Оценка на здравни технологии – изграждане на капацитет и институционализиране. Перспективи за България.
Научен ръководител:	проф. д-р Румен Стефанов Стефанов, дм - ФОЗ, МУ-Пловдив

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Чл.115 (1) от Процедура за придобиване на ОНС „доктор“ в МУ – Пловдив; Правилник на МУ-Пловдив от 06.11.2014 г. и включва следните документи:

- Заявление до Ректора на МУ-Пловдив за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд
- автобиография в европейски формат с подпис на докторанта
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование
- заповеди за записване в докторантура, прекъсване на обучението (поради майчинство) и за продължаване на обучението; за отчисляване с право на защита
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит или докторантски минимум по специалността
- протокол от катедрен съвет за предварително обсъждане на дисертационния труд и взетите решения за разкриване на процедура и за състав на научно жури
- дисертационен труд
- автореферат
- списък на научните публикации по темата на дисертацията
- копия на научните публикации
- списък на участията в научни форуми
- списък на забелязани цитирания
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи
- други документи, свързани с хода на процедурата

Докторантката е приложила 4 публикации и 2 научни съобщения.

Бележки и коментар по документите.

Ралица Димитрова Райчева е магистър по „Макроикономика“, специалист по „Банково и застрахователно дело“ (ПУ „Паисий Хилендарски“, 2000 г.) и **специалист по „Икономика на здравеопазването“** (МУ София, 2013 г.). В момента специализира „Медицинска информатика и здравен мениджмънт“ и се обучава в магистърска програма по „Управление на иновациите и изследователската дейност“ в ПУ „Паисий Хилендарски“.

От 2010 г. до момента е асистент последователно в катедра „Здравен мениджмънт, икономика на здравеопазването и обща медицина“ и в катедра „Социална медицина и обществено здраве“ на МУ-Пловдив. Има придобити 18 сертификата от допълнителни курсове и квалификации, **6 от които са от специализирани курсове по ОЗТ във водещи международни университети и с участието на изтъкнати експерти по ОЗТ.**

Владее отлично английски език. Научните ѝ интереси са в областта на: оценката на технологиите в здравеопазването, икономика на здравеопазването, медицинска статистика и моделиране, информационни технологии в сферата на здравеопазването.

Член е на Съюза на учените и **единствен член от България на Международната организация за оценка на здравни технологии (HTAi).**

2. Актуалност на тематиката

В условията на все по-остър дефицит на финансови ресурси в здравеопазването, изучаването на оценката на здравни технологии придобива изключителна актуалност. През последните години у нас зачестяват публикациите по проблемите на оценката на здравни технологии преди всичко с методологична насоченост, но са малко конкретните и задълбочени проучвания в направлението, което е обект на тази дисертация, а именно изграждането на капацитет и институционализиране на ОЗТ.

В момента е още по-подчертана необходимостта, своевременността и значимостта на избраната тема – не само като изследователско поле в теоретичен аспект, но и неговата насоченост към практиката във връзка с приемането на Наредба №9 от 01.12.2015 г. на МЗ за условията и реда за извършване на оценка на здравните технологии.

В този смисъл считам за особено актуален проблема за **изграждането на експертен потенциал** от лекари, фармацевти, статистици, икономисти, програмисти и др. специалисти, обединени в мултидисциплинарни екипи и експертни мрежи на национално и международно ниво, като **абсолютно задължително условие за стартиране и по-нататъшно развитие на ОЗТ процеса у нас.**

3. Познаване на проблема

Ас. Ралица Райчева демонстрира задълбочено познаване на състоянието на проблема, тенденциите на развитие, нормативната база и водещите институции, занимаващи се с оценка на здравни технологии в световен мащаб. Във връзка с разработването на дисертационния труд са използвани голям брой (481) подходящи по съдържание литературни източници, над 90% от които са от последните 10 години. Участието в **6 специализирани курса за обучение по оценка на здравни технологии и членството в Международната организация за оценка на здравни технологии (HTAi)** осигурява достъп на докторантката до най-актуалната информация по проблема и възможност за отлична теоретична обосновка на собственото изследване.

4. Методика на изследването

Методологията е много добре описана и приложена. Адекватна е на целта и задачите на проучването и позволява постигането на желаните резултати. Цялостният дизайн на проучването е доказателство за задълбочено познаване и владееене от докторантката на съвременните методологични подходи в научно-изследователската работа. Разработени са два подходящи инструмента: въпросник за проучване на мнението на действащи експерти и концептуална рамка за институционализиране на ОЗТ. Отлично впечатление прави модерния подход за използване на уеб-базиран въпросник (на английски език), който дава възможност за реализирането на това мащабно международно проучване сред 111 ОЗТ организации от 39 държави на 6 континента и е доказателство за представителност на резултатите.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е представен и структуриран във вид отговарящ на изискванията. Съдържа 237 стандартни страници и е богато онагледен с 48 фигури, 30 таблици и 9 приложения. В теоретичен аспект дисертационният труд представя задълбочен анализ на историческото развитие и текущото състояние на дейността на съществуващите ОЗТ структури в глобален мащаб и допринася за опознаването на добрите чужди практики. В практически план той предлага проучване на мнението на действащи експерти за текущото състояние, значението и ползите от ОЗТ, както и подробни насоки за изграждането на капацитет и институционализиране на ОЗТ.

Високо оценявам проектирания интегративен модел за изграждане на ОЗТ капацитет, който има потенциала да бъде успешно приложен у нас, както докторантката доказва чрез теоретичното адаптиране на модела към средата на българското здравеопазване.

Сполучливо са включени още два елемента (въздействие и разпределение) към 7S модела на McKinsey, като от гледната точка на ОЗТ организацията подчертано важно значение има въздействието. В този смисъл много полезно е изследването на зависимостта между институционализирането на ОЗТ процеса и въздействието, което в крайна сметка дава обратната връзка за това дали са постигнати целите на организацията. При подробното разглеждане на факторите на микро-, мезо- и макросредата у нас ас. Райчева показва ерудиция, професионална компетентност и умения за анализ и обобщения.

Със сигурност общите изводи от проучването и формулираните конкретни препоръки към всички заинтересовани страни ще бъдат полезни за подпомагане и по-ефективното институционализиране на ОЗТ процеса в България.

Приемам приносите, като за най-съществени определям проведеното всеобхватно проучване на външната и вътрешната среда на ОЗТ организацията и адаптирането на концептуалната рамка към българския контекст на изграждане на капацитет за ОЗТ.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Във връзка с дисертацията са публикувани 6 статии (4 на български и 2 на английски език) и са изнесени 3 научни съобщения, от които 1 в чужбина. Към дисертационния труд са приложени 4 публикации в рецензирани научни списания, едно от които е международно и 2 участия в научни форуми (един в България и един в чужбина).

Представените публикации напълно отразяват резултатите от дисертационния труд и личния принос на докторантката. Ас. Ралица Райчева е самостоятелен автор на една от публикациите, първи автор в две от тях и втори в една публикация.

Оценявам дисертационния труд на ас. Ралица Райчева на тема „Оценка на здравни технологии – изграждане на капацитет и институционализиране. Перспективи за България.“ като оригинален и считам, че той е резултат от коректно проведено собствено проучване.

7. Критични забележки и препоръки

Разработеният оригинален въпросник на английски език има самостоятелно значение като изследователски инструмент и може да намери по-широко практическо приложение. В този смисъл с основание може да бъде включен към приносите на дисертационния труд.

Използвани са голям брой подходящи по съдържание литературни източници - 481, но само 15 от тях са български. Този дисбаланс би могъл да бъде избегнат, тъй като през последните години има ръст на публикациите по проблема у нас и запознаването с тях би допринесло за по-пълното представяне на българския опит.

Препоръчвам по-широко популяризиране на работата чрез различни научни форуми и списания, както и представяне на констатациите и резултатите от дисертационния труд (особено анализа на макро- и мезосредата в България) пред институциите, към които авторката отправя препоръки.

8. Автореферат

Авторефератът отразява синтезирано съдържанието на дисертацията, описва много добре методологията на проучването, модела и концептуалната рамка, общите изводи и препоръките. Считам, че резултатите от мащабното международно анкетно проучване заслужават да им бъде отделено по-голямо внимание.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Пловдив. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Пловдив за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката **Ралица Димитрова Райчева** притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност **Икономика на здравеопазването**, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Ралица Димитрова Райчева** в докторска програма по Икономика на здравеопазването.

04.03.2016 г.

Изготвил становището: .....

Доц. Надя Велева, дм